

5. Іваноў, Я. Я. Дыферэнцыяльныя прыметы афарызма / Я. Я. Іваноў. — Магілёў : Брама, 2004. — 160 с.
6. Іваноў, Я. Я. Крылатыя афарызмы ў беларускай мове : з іншамоўных літаратурных і фальклорных крыніц VIII ст. да н. э. — XX ст. / Я. Я. Іваноў. — Магілёў : МДУ імя А. А. Куляшова, 2011. — 164 с.
7. Іваноў, Я. Я. Крылатыя словы / Я. Я. Іваноў // Беларускі фальклор : энцыклапедыя : у 2 т. — Мінск : БелЭн, 2005. — Т. 1. — С. 729–730.
8. Іваноў, Я. Я. Праблемы лінгвістычнага вывучэння афарызма / Я. Я. Іваноў. — Магілёў : Брама, 2003. — 203 с.

УДК 82-91

Г. М. Шаршун
вучаніца 8 класа
Гімназія № 1, г. Дзяржынск

АСАБЛІВАСЦІ АДАПТАЦЫІ МАНГІ ТАДА КАОРУ «ІМАДЗУРА НА КІС» У РАМАНЕ Е. ВАЙТОЎСКАЙ «ГАРЭЗЛІВЫ ПАЦАЛУНАК»

Даследаванне ажыццяўлялася на аснове двух твораў: культавай мангі Тада Каору «Імадзура на кіс» і рамана Е. Вайтоўскай «Гарэзлівы пацалунак». У рабоце уздымаецца праблема літаратурнага статусу рамана: пераклад, фанфік ці адаптацыя. Было вызначана, што беларуская пісьменніца значна перапрацавала хранатоп твора, дапоўніла шэраг персанажаў і працавала па законах класічнага беларускага рамана. Адрасуецца навучэнцам школ, студэнтам, настаўнікам і ўсім, хто цікавіцца з’явамі ў сучаснай літаратуры.

Тада Каору — знакамітая японская мастачка, пісьменніца, якая заўчасна памерла ў маладым узросце ў 1999 годзе. Яна з’яўляецца аўтарам шматлікіх японскіх коміксаў — мангі, сярод якіх і «Імадзура на кіс» — «Гарэзлівы пацалунак». Манга стала культавай, у яе з’явіліся прыхільнікі ва ўсім свеце. Па яе матывах выходзілі коміксы ў Амерыцы і краінах Еўропы, здымаліся серыялы. У 2020 годзе ў Беларусі выходзіць першы том рамана «Гарэзлівы пацалунак» Евы Вайтоўскай, сюжэт для якой узяты ў Тада Каору.

Мэта работы — вызначыць, у чым заключаюцца адрозненні беларускага рамана Евы Вайтоўскай ад мангі Тада Каору.

Для дасягнення мэты былі пастаўлены наступныя задачы:

- прасачыць, як раскрываўся сюжэт у рамане Е. Вайтоўскай у параўнанні з мангай;
- параўнаць склад персанажаў рамана і мангі;

– прааналізаваць асаблівасць мастацкай прасторы і мастацкага часу ў творы «Імадзура на кіс» і «Гарэзлівы пацалунак»;

– акрэсліць літаратурны статус рамана «Гарэзлівы пацалунак»: пераклад, адаптацыя ці фанфік.

Аб’ект даследавання — манга «Імадзура на кіс» Тада Каору і раман «Гарэзлівы пацалунак» Евы Вайтоўскай.

Прадмет даследавання — асаблівасці адаптацыі японскага твора ў беларускім рамане.

Метады даследавання — назіранне за моўнай з’явай, параўнанне, аналіз.

Актуальнасць нашай работы заключаецца ў звароце да сучаснай беларускамоўнай літаратуры для падлеткаў з мэтай знаёмства і папулярызацыі. Раман уваходзіць у спіс пяці лепшых кніг Беларусі за 2020 год. Адсылка да мангі надае яму дадатковую прывабнасць у вачах маладых чытачоў.

Кампазіцыя мангі абмежавана жанрам: твор лінейны, падзеі адбываюцца адна за адной. Адсутнічаюць апісанні людзей, мясцін, няма тлумачэнняў, як жыў гэты персанаж «да гэтага моманту». Пры гэтым не заўсёды зразумелыя матывы паводзінаў герояў.

«Гарэзлівы пацалунак» напісаны ў форме класічнага рамана. У ім некалькі сюжэтных ліній. Падзеі перадаюцца то ад асобы Соні або Максіма, то ад асобы бацькоў, дырэктара школы. Таксама ёсць фрагменты з дзенніка малодшага брата Максіма, сродкаў масавай інфармацыі або метафарычных адступленні, як глава «Таямніца 9-й планеты».

Калі гаварыць пра сюжэт мангі «Імадзура на кіс», то яго можна акрэсліць невялікім шэрагам падзей:

- прызнанне галоўнай гераіні;
- землятрэс у Токіа;
- пераезд у дом да свайго ворага;
- жаданне трапіць у спіс лепшых вучняў;
- шантаж фотаздымкам галоўнага героя і патрабаванне быць яе рэпетытарам;
- розныя фрагментарныя падзеі са школьнага жыцця, тыпу эстафета ці здача тэстаў.

Сюжэт рамана «Гарэзлівы пацалунак» мае больш разгалінаваную кампазіцыю. Сама аўтарка падзяліла яго на 24 часткі, дадаўшы значную колькасць цікавых падзей.

У рамане матывамі паводзінаў герояў становіцца любоў да сям’і, павага да настаўнікаў, сяброўства, першае каханне. У японскім творы гераіняй часта рухае помста і эгаізм. Калі беларуская

Соня Сінічка з кожнай старонкай удасканальваецца, становіцца больш адказнай, разумнай, удзячнай, вытанчанай. То японка Катока Аіхара не мяняецца: увесь раман яна помсціць Наокі за абразу перад школай.

Такім чынам, Ева Вайтоўская не проста перакладае комікс Тада Каору, а значна дапаўняе сюжэтнымі лініямі і падзеямі.

Японская манга «Імадзура на кіс» налічвае 9 асноўных персанажаў і некалькі эпизадычных, тыпу спадарожнікаў у вагоне метро. Беларускі раман «Гарэзлівы пацалунак» налічвае 28 асноўных герояў і каля двух дзясяткаў эпизадычных. Трэба адзначыць, што ў кожнага героя рамана Вайтоўскай свая гісторыя, свой лёс. Напрыклад, Ікедзава Кіноске ў манзе — прагульшчык, дрэнны вучань, якога не любяць усе настаўнікі, аднак ён закаханы ў Катока.

Леша Васілеўскі (мянушка Вася) — сын школьнай кухаркі цёткі Ані, якая выходзіць сына адна, бо бацька памёр. Юнак прапускае ўрокі, бо працуе грузчыкам на рынку, а па выхадных — памочнікам у рэстаране, выдатна гатуе і збіраецца стаць кухарам. Менавіта таму ён дапамагае дырэктару школы зладзіць прыём ганаровых гасцей з пасольства і міністэрства.

Наогул, манга паказвае аднакласнікаў Катока нейкім «смеццём», нявартым людзьмі, якія нічога не дасягнуць у гэтым жыцці. У той час як 11 «Д» у рамане — гэта працалюбівыя дзеці, якія маюць сваё мары, шмат працуюць для іх дасягнення. Так сяброўка Соні Галя ў свае 17 гадоў выдатна шые і апранула сваіх аднакласніц на выпускны бал.

Такім чынам, героі рамана «Гарэзлівы пацалунак» больш цікавыя і сапраўдныя ў параўнанні з героямі Тада Каору. Тое, што іх колькасць павялічана ў параўнанні з мангай, дазваляе раскрыць характары галоўных персанажаў.

Хранатоп у творы — гэта мастацкі час (хронас) і мастацкая прастора (топас), калі і дзе адбываецца дзеянне ў творы.

У манзе хронас абстрактны, мы не разумеем, калі адбываецца дзеянне. Падзеі ў творы спарадычныя, не прывязаны да календара. Хронас рамана абзначаны Евай Вайтоўскай як 2016 год. Усе падзеі абмежаваны рамкамі навучальнага года, таму сюжэт разгортваецца вельмі лагічна для чытача. Суботнік пра ўборцы лісця — паездка ў Кіеў на асенніх канікулах — Новы год — Дзень Святога Валянціна — 29 сакавіка (дзень нараджэння Соні і Максіма) — майскія святы.

Топас мангі «Імадзура на кіс» абмежаваны ўласна Токія. Топас рамана «Гарэзлівы пацалунак» вельмі прадуманы. Дзеянне адбыва-

ецца ў Мінску, у раёне вадасховішча Цна, героі ходзяць у 234 школу, жывуць на вуліцы Верасовай 8. Соня ходзіць у суседнюю школу на вытворчую практыку, а Максім іграе на тэнісным корце побач з домам. Да школы падлеткі дабіраюцца напразткі праз лесапарк.

Дадатковае даследаванне паказала, што каля Цнянскага возера ў Мінску ёсць вуліца Верасова, якая сапраўды прымыкае да лесу. Вуліца кароткая, даўжынёй 620 метраў, і забудова там існуе толькі з няцотнага боку. Значыць, дома № 8 там не можа быць. Побач знаходзяцца школа і гімназія, а таксама дзіцячы садок № 234. Школы з такім нумарам у Мінску пакуль няма. Недалёка ад Верасовай вуліцы знаходзіцца крыты тэнісны корт і тралейбусны прыпынак.

Такім чынам, хранатоп рамана «Гарэзлівы пацалунак» вельмі канкрэтны і дэтальна прапрацаваны, у той час як хранатоп мангі абстракты і абмежаваны горадам Токіа

Калі аналізаваць мову рамана Евы Вайтоўскай «Гарэзлівы пацалунак», то выразна акрэсліваюцца два аспекты:

1. Выкарыстанне падлеткавага слэнгу: вучылка, класуха, дзірык, продкі, «ашкі», «дэшкі» і г. д.

2. Выкарыстанне ўласнабеларускіх устойлівых адзінак:

- спіць як жыта прадаўшы;
- мітусіцца як апечаны;
- не вытыркай языка;
- кляваць носам;
- трымалася як юнак на дапросе;
- сплю на новым месцы — прысніся жаніх нявесце;
- эліта — хата бляхай крыта.

Усё гэта робіць раман не толькі зразумелым для падлеткаў, але і нацыянальна афарбаваным, раскрывае характар беларуса. Па сутнасці, нічога не выдае яго японскай першаасновы.

Адной з задач даследавання было вызначыць літаратурны статус рамана «Гарэзлівы пацалунак».

Відавочна, што гэта не пераклад. Пераклад патрабуе поўную перадачу сюжэту, захаванне ўсіх герояў. Перакладчык працуе з мовай твора, робячы яе зразумелай для чытача.

У артыкуле на прасторах інтэрнэт мы сустрэлі версію, што «Гарэзлівы пацалунак» — гэта фанфік. Аднак фанфікі — гэта аматарскія творы, напісаныя як працяг асноўнага твора з мэтай прасачыць далейшы лёс галоўных герояў.

Раман Евы Вайтоўскай пачынаецца аналагічна манзе «Імадзура на кіс», аднак хутка дзеянне пачынае развівацца па законах

беларускай пісьменніцы, з’яўляюцца новыя, вельмі цікавыя персанажы са сваёй гісторыяй і роляй у рамане.

Мяняецца і пафас твора: літаратуразнаўцы называюць Катока «слімаком, які ўпарта паўзе на гару». З самой дзяўчынай нічога не адбываецца, ёй рухае крыўда на Ірые. Соня Сінічка імкнецца стаць такой, як Максім Статкевіч, шмат вучыцца, у адносінах да сяброў раскрывае свае самы лепшыя якасці.

На нашу думку, раман Евы Вайтоўскай — гэта ўнікальная аўтарская адаптацыя сюжэту мангі «Імадзура на кіс» для беларускага чытача.

Такім чынам, мною былі параўнаны два творы — манга «Імадзура на кіс» Тада Каору і раман «Гарэзлівы пацалунак» Евы Вайтоўскай. Было ўстаноўлена, што:

– Ева Вайтоўская не проста перакладае комікс Тада Каору, а значна дапаўняе сюжэтнымі лініямі і падзеямі;

– героі рамана «Гарэзлівы пацалунак» больш цікавыя і сапраўдныя ў параўнанні з героямі Тада Каору. Тое, што іх колькасць павялічана ў параўнанні з мангай, дазваляе раскрываць характары галоўных персанажаў;

– хранатоп рамана «Гарэзлівы пацалунак» вельмі канкрэтны і дэталёва прапрацаваны, у той час як хранатоп мангі абстрактны і абмежаваны горадам Токія.

– раман Евы Вайтоўскай — гэта ўнікальная аўтарская адаптацыя сюжэту мангі «Імадзура на кіс» для беларускага чытача.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Вайтоўская, Е. Гарэзлівы пацалунак / Е. Вайтоўская. — Мінск : Янушкевіч, 2020.
2. Шаловливый поцелуй [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://manga-chan.me/catalog>. — Дата доступа: 10.09.2023.
3. Фененко, Н. А. Лингвокультурная адаптация текста при переводе: пределы возможного и допустимого / Н. А. Фененко // Вестник ВГУ. — 2001.